

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Profesionální orientace studentů SŠ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Mgr. Irena Ocetková, Ph.D.

Vypracoval:
Petr Andráši

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Profesionální orientace studentů SŠ“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 9. 4. 2009

.....

Petr Andráši

Poděkování

Děkuji paní Ing. Mgr. Ireně Ocetkové, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Petr Andráši

OBSAH

Úvod	2
1. Historie vzdělávání v Čechách a na Moravě	3
1.1 Raný středověk	3
1.2 14. století	3
1.3 Renesance	5
1.4 Osvícenství a reformy Marie Terezie	6
1.5 19. století	8
1.6 Charakteristika středoškolského vzdělávání ve druhé pol. 19. století	10
1.7 První republika	11
1.8 Okupace	13
1.9 Školství v období socialismu	13
2. Nabídka SŠ na rok 2009 v Jihomoravském kraji	15
2.1 Stručný přehled středních škol	15
2.2 Gymnázia	15
2.3 Střední odborné školy a odborná učiliště	20
3. Možnosti uplatnění absolventů po ukončení SŠ	25
3.1 Uplatnění absolventů středních škol	25
3.2 Zaměstnání	25
3.3 Evropská dobrovolná služba	26
3.4 Au-pair	27
3.5 Možnosti dalšího studia	28
4. Současný stav a problémy středního školství	33
4.1 Současný stav	33
4.2 Problémy středního školství	33
Závěr	38
Resumé	40
Anotace	41
Seznam použitých zdrojů	42
Přílohy	43

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je problematika profesionální orientace středoškolských studentů se zaměřením na jednotlivé typy škol a možnosti profesního uplatnění na trhu práce v dnešním globalizovaném světě. Původně jsem chtěl velmi krátce nastínit vývoj školství v českých zemích od raného středověku, až po dnešní dobu, a to se zvláštním zřetelem na vývoj středního školství, který v různé vývojové formě můžeme sledovat již od 14. století. Pokud uvádím i školství základní, je to proto, abych ukázal, z jakého základu vlastně střední školství vycházelo a jak bylo zpětně ovlivňováno, hlavně zpočátku, univerzitami. Studium materiálu mě tak zaujalo, že celý úvod se značně rozšířil. Věřím však, že trocha historie této práci na újmu rozhodně nebude.

Chci ukázat, že střední školství, tak jak je známe dnes, nevzniklo ze dne na den, ale je produktem dlouhého společenského vývoje a technického rozvoje. Chci také ukázat, jak moc ovlivňuje hospodářská situace země rozvoj školství a zpětně je školstvím ovlivňována. Rád bych přiblížil alespoň některé z problémů jako například nedostatečné financování, velká feminizace ve školství všeobecně, ale hlavně možnosti uplatnění absolventů středních škol v praxi. Pokud se v přehledu možností středoškolského učiva zaměřuji pouze na Jihomoravský kraj, je to pouze z důvodu rozsahu této práce. Možnosti dalšího uplatnění středoškoláků jsou samozřejmě platná pro celou republiku.

V poslední kapitole se budu zabývat alespoň některými problémy a pokusím se najít řešení. Nejsem fundovaný odborník na toto téma, ale s mnohými problémy, které ve své práci uvádím, jsem se během středoškolského studia sám setkal. Značnou pozornost věnuji i reformě maturitních zkoušek, protože se domnívám, že se jedná o první skutečnou reformu středního školství za posledních dvacet let.

Když jsem začal shromažďovat podklady ke své práci, ekonomika naší země jela na plné obrátky. Nezaměstnanost klesla na minimum a práci mohl získat prakticky každý. Situace došla tak daleko, že firmy začaly přivážet na méně kvalifikovanou a špatně placenou práci cizince a to nejen z Ukrajiny a okolních zemí, ale i z tak vzdálených jak je Vietnam a Mongolsko. Když jsem tuto práci dopisoval, na pořadu dne byla globální ekonomická krize, která zákonitě dopadla i na naši republiku. Bude zajímavé sledovat, zda a jak tato situace ovlivnila naše střední školy, jejich zaměření a zda vedla i k větší pružnosti našeho školského systému. Toto bude (snad) námětem mé diplomové práce.

1. Historie vzdělávání v Čechách a na Moravě

Poměrně rozsáhlý pohled do historie jsem zvolil proto, abych ukázal, že dnešní stav našeho školství není nahodilý, ale je výsledkem historického procesu, ve kterém se střídají rozvoj i „doby temna“. V devíti oddělených částech ukazují počátek školství od jeho prvních nesmělých krůčků, až po rozvoj v 19. století a počátku 20. století i krátký úpadek středního školství od druhé světové války až do roku 1989.

1.1 Raný středověk

Jak je notoricky známo, Slovanům, resp. Moravanům, přinesli vzdělanost v podobě písma a překladu Bible v roce 863 Konstantin a Metoděj, bratři ze Soluně v mocné Byzantské říši. Úspěch jejich mise byl způsoben mimo jiné i tím, že Velká Morava byla víceméně na tuto misi připravena a oba bratři zde našli dostatek nadšených žáků. I když tito byli později vyhnáni a staroslověnštinu nahradila latina, vzdělanost již zapustila své kořeny. Kolem roku 890 vznikla na Pražském hradě škola ve staroslověnštině, 993 katedrální škola u sv. Víta, klášterní školy na Vyšehradě a v Olomouci. (Somr, M. a kol., 1987, s. 29) Je samozřejmé, že se jednalo jen o úzký okruh církevních vzdělanců. Ostatně církev si ohledně vzdělání udržela svůj monopol prakticky celý středověk a ještě v 19. století probíhal boj o vliv ve školství (hlavně v základním) mezi církví a státem.

Ovšem v raném středověku měla církev nezastupitelnou úlohu v rozšiřování vzdělanosti nejen v teorii, ale i v praktickém životě. Řeholní řády si navzájem předávaly poznatky z nejrůznějších oborů, počínaje zlepšováním pěstování zemědělských produktů přes umění, až po stavebnictví a tím šířily po celé Evropě vzdělanost a zvyšovaly její kulturní úroveň. Vzhledem k omezeným možnostem cestování té doby, sehrály kláštery mimořádnou roli, jako šířitelé pokroku a významná střediska kultury. Později, díky kněžím a mnichům, vznikaly nejstarší městské školy.

1.2 14. století

I v době vrcholného středověku nebylo vzdělání samozřejmostí, ani v nejvyšších vrstvách společnosti. **Příkladem je sám císař Karel IV., který byl prvním gramotným císařem Svaté říše římské.** Na svou dobu velmi vzdělaný císař si byl vědom síly vzdělání. Sám poznal univerzity v Itálii i francouzskou Sorbonnu a byl si vědom toho, že univerzita nejen usnadňuje panovníkovi vládu, ale i podporuje jeho prestiž. Proto během své vlády založil a obnovil desítku univerzit v Říši. Protože si za svoje sídelní místo vybral Prahu, kde už tehdy existovalo

na svou dobu mnoho škol, vynaložil velké úsilí a po souhlasu papeže povolal do Prahy mistry z Paříže a Bologni. 7. dubna 1348 vydal zakládací bulu pražského obecného učení, sestavenou podle nejlepších italských vzorů. Měla všechny čtyři fakulty tj. artistickou, teologickou, právnickou a lékařskou. Univerzitě daroval dar vskutku královský 48 rukopisů a později dalších 114 knih. Tím, že v roce 1366 daroval univerzitě kolej Karolinum, položil tím doslova základy české inteligence. Karel věděl, že České království je na takové úrovni, že dokáže absolventům zabezpečit uplatnění. Ale i zde zůstal zachován vliv církve – univerzita byla církevní institucí – univerzitním kancléřem byl arcibiskup. (Mandelíková, H., 1999, s. 26)

Ve 14. století potřebovala společnost i vzdělané laiky, stále více žáků navštěvovalo školy a vzdělání přestalo být zavřené v kláštorech a na farách. I kupci a řemeslníci potřebovali vést účty, počítat v různých měnách a vyznat se v mírách i váhách, kterých bylo velké množství. Měšťané také požadovali úřední listiny, které potvrzovaly právní akty (koupě, prodej, dědictví, půjčky atd.) a ty mohli sepsat pouze vzdělaní odborníci tj. právníci a písaři. Proto byly školy již běžnou součástí života, v každém královském a mnoha poddaných městech stála u farního kostela škola. Ta měla dvě až tři třídy. V nejnižších se žáček učil číst a psát v rodném jazyce a po složení postupné zkoušky přecházel do vyšší třídy, kde se vyučovalo náboženství, latina a počty. Chudí a přespolní žáci ve škole bydleli. **K běžným pedagogickým pomůckám patřila rákoska a to nejen k udržení kázně, ale i k lepšímu zapamatování učiva.** (Klučina, P. *České země v době husitské*. s. 20)

Z farních škol se vyvinuly nižší střední školy, kde učili často i laici. Žáci, kteří chtěli studovat na univerzitě, museli absolvovat partikulární školy při katedrálách a kláštorech, kde získali základy sedmera svobodných umění a především latinu, univerzální jazyk té doby. Univerzita postupně ovlivňovala i školy nižší, které byly pod dohledem farářů a městských rad a produkovaly vzdělané lidi nutné pro rozvoj země. A díky vyšší vzdělanosti roste počet knih, kde vedle náboženských témat se objevují i knihy básnické nebo cestopisy. Vzdělaní laikové čtou i knihy české, jejichž počet se zvyšuje buď původní tvorbou, nebo překlady. (Mandelíková, H., 1999, s. 29)

Rozvoj kulturního života v druhé polovině 15. století ovlivnil vynález knihtisku. Levnější tištěné knihy měly větší počet čtenářů, neboť také v našich zemích došlo k dalšímu růstu vzdělanosti, zejména mezi měšťany. Síť městských škol poskytovala potřebné vzdělání jejich synům.

V husitském období bylo zničeno mnoho vesnických farních škol a pražská univerzita ztratila svoji mezinárodní prestiž, neboť měla pouze jednu, artistickou¹ fakultu, vhodnou hlavně pro úředníky a správce škol. Studenti medicíny nebo teologie odcházeli jinam. (Klučina, P. *České země za Jiřího z Poděbrad a Jagellovců*. s. 22)

1.3 Renesance

Ve druhé polovině 16. století všeobecná vzdělanost rychle stoupala. Toto konstatování se však týká pouze bohatších měšťanů a aristokracie. Vesnice a nižší vrstvy obyvatelstva ve městech zůstávají negramotné. Nejnižší školy byly elementární, zde se učilo česky číst a psát. Šlechtické děti měly své soukromé učitele, ale i pro dcery aristokratů se předpokládalo, že čtení, psaní a počty jsou více než dostatečným vzděláním. Naopak synkové z aristokratických rodin museli mít vzdělání co nejvyšší, aby se mohli uplatnit v politice, nebo královských a zemských úřadech. Ovšem nejvíce se vzdělání rozšiřovalo mezi bohatými měšťany, kteří mají zásluhu na rozvoji městských škol. Pokud použijeme moderní terminologii tak základní školství to jsou elementární školy.

Do středního školství lze již započítat školy partikulární, které připravovaly žáky na studiu na vyšších školách, to je akademie a jako nejvyšší univerzita. Pokud husitské hnutí poškodilo rozvoj škol hlavně na venkově, Jednota českobratrská naopak vzdělání podporovala. Do jejich gymnázií byli přijímáni i jinověrci, protože bratrská výchova ke kázni, píli a počestnosti byla proslulá. Bratrské školy byly oblíbené pro svou demokratičnost i pro své pracovně praktické zaměření. Jinak ale trpěly (jako všechny ostatní školy) memorováním.

Nový prvek do školského systému v českých zemích přinesli jezuité (přišli do Prahy v roce 1556), kteří v Praze a Olomouci založili Akademii s tak vysokou úrovní výuky, že byla srovnatelná s univerzitou. Pro jezuitu bylo typické, že si vybírali nadané chlapce i z chudých rodin a umožnili jim studia na svých školách. (Kubů, N., 1999, s. 40) Za zárodek středního školství je možno považovat již univerzitní koleje. Koleje jezuitů i ostatních církevních řádů vznikaly mimo univerzity. Mají obecně vzdělávací funkci a současně jsou přípravou pro odborné univerzitní studium, proto je můžeme považovat za první fázi středního školství.

¹ Artistická fakulta (dnes filozofická), měla přípravný charakter a procházeli jí všichni studenti. Teprve po absolutoriu mohl student pokračovat na některé ze tří fakult. Sedmero svobodných umění tvořilo:

- Trivium - Gramatika, Rétorika, Dialektika
- Quadrivium - Matematika, Geometrie, Astronomie, Muzika

Po Bílé hoře převzali jezuité veškeré školství v Čechách a na Moravě. Je nutné konstatovat, že mnohem pružnější jezuitské metody měly úspěch. Opouštěly zkosnatělou scholastiku, tvrdé tresty byly nahrazovány metodou dozoru a soutěžení, stereotypní a samoučelná logická cvičení byla nahrazen četbou latinských textů.

Vyučování bylo organizováno podle tříd. **Studijní čas byl rozvržen a výuka probíhala pět až šest hodin denně. Ústní a písemná zadání se rovnoměrně střídala a dokonce bylo pamatováno i na odpočinek. Jeden den, nebo dva půl dny v týdnu měli žáci volno.**

Největší přednosti jezuitských kolejí bylo:

- kolej neměla klášterní ráz
- ve výuce hrála praxe větší roli než teoretická pravidla
- učitelský sbor byl speciálně připravován na své povolání a měl vysokou úroveň

(Cipro, M., 1984, s. 34-35)

1.4 Osvícenství a reformy Marie Terezie až do rozpadu Rakouska - Uherska

„Každý stát má největší bohatství v pracovitých, schopných a morálních občanech“. (Lněničková, J. *České země v době osvícenství*. s. 26) To byla myšlenka typická pro osvícenství. Kéž by v našem moderním 21. století si to naše vláda lépe uvědomovala. Marie Terezie se zajímala o stav školství v monarchii již od roku 1769 (v roce 1769 byla zřízena školská komise ve Vídni s cílem reformovat školství), protože chápala souvislost mezi úrovní obecné vzdělanosti a prosperitou státu. Proto prohlašuje školu a školství za politicum, tj. věc státu nikoliv církve. Když byl v roce 1773 zrušen jezuitský řád, jeho majetek byl převeden tzv. studijního fondu a tím byly získány potřebné finanční prostředky pro reformu školství. V roce 1774 byl vyhlášen Všeobecný školní řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích.

Všeobecný školní řád se věnoval problematice veřejného vyučování pro chlapce a dívky, zřízení a zařízení škol, správě a dozoru nad nimi, právům i povinnostem, postavení učitelů, vyučovacím metodám atd. Z uvedeného vyplývá, že se tímto komplexně řešila problematika veřejného školství.

Řád zaváděl následující školské instituce, jejichž návštěva se musela hradit, ale děti z chudých rodin byly této povinnosti zproštěny.

první stupeň:

TRIVIÁLNÍ ŠKOLY – při venkovských farách. **Tam v jedné třídě vyučoval jeden učitel náboženství a trivium (čtení, psaní a počty) i základy hospodaření.** Školy měly jednu až dvě třídy a žáci byli děleni do oddělení.

druhý stupeň:

HLAVNÍ ŠKOLY – na farách, nebo zrušených klášterech v okrese nebo obvodu. **Zde působili již čtyři učitelé a katecheta. Ti vyučovali ve třech třídách: rozšířené náboženství, triviální učivo, ale i základy vojenství, zemědělství a řemesel.** Řád předepisoval na těchto školách i výuku základům latiny, psaní dopisů, kreslení, zeměměřičtví, vedení hospodářství, základům dějepisu a zeměpisu.

NORMÁLNÍ ŠKOLY - byly zřizovány v každé provincii, kde byla i školská komise a dávala vzor-normu, všem školám v zemi. **Byly určeny nejen pro mládež, ale pomocí kurzů vzdělávaly i učitele. Učilo zde 4-5 učitelů, katecheta a ředitel.** (Kasper, T., Kasperová, D., 2008, s. 84-86)

Předměty, ty které se vyučovaly v triviálních a v hlavních školách a k tomu základy latiny, rozšířený přírodopis, zeměpis a dějepis. Stavitelství, mechanika a další znalosti potřebné pro řádné učitele. V Praze byla normální škola otevřena v roce 1775. Pokud se týká vyučovacího jazyka viz. „Řád německých škol“ ukazuje se na preferenci němčiny. Nejednalo se však o cílenou likvidaci češtiny, ale ustanovení němčiny jako „státního jazyka“. Proto se na triviálních školách vyučovalo mateřským jazykem (podle složení žáků buď česky, nebo německy). V první třídě hlavní školy mohla být ještě čeština, v dalších dvou třídách jen němčina. Na normální škole jen němčina, stejně jako na úrovni středního školství.

GYMNÁZIA - latinská přecházela na němčinu. Měla tři třídy gramatické a dvě humanitní. **Filozofické studium trvalo dva roky a bylo přechodem k univerzitě.** Počet gymnázií byl snižován ve prospěch škol hlavních.

ODBORNÉ ŠKOLY - ještě nebyly důležitou součástí škol a mohli na nich studovat chlapci, kteří byli absolventi alespoň třetí třídy hlavní nebo normální školy, a to po přijímací zkoušce z němčiny.

Specifická, pro období 80. let 18. století, byla výchova k industrii (to je k vynalézavé a rozumné pracovitosti a pílí). Byla zaváděna hlavně proto, aby naučila příslušníky nižších tříd efektivně a co nejlevněji nutným znalostem a profesionalitě, hlavně v zemědělství a na ně navazujících oborech (chmelařství, tkaní, šití, chov ovcí atd.) pro potřeby ekonomiky a tím i podpořit rozvoj státu. (Somr, M. a kol., 1987, s. 152-155)

V poslední třetině 18. století se tak zrodil obecně platný systém školství, který obsahoval vnitřní předpisy a učební osnovy. Byly položeny základy všeobecně povinného lidového vzdělání. Chudí lidé nemuseli platit školné a již za Josefa II. byly uplatňovány sankce proti rodičům, kteří neposílali své děti do školy. (Somr, M. a kol., 1987, s. 157)

Studium na vyšších stupních škol pro chudé, venkovany, nebo dívky, bylo silně omezeno. Po smrti Josefa II. bylo mnoho z jeho reforem a záměr „zameteno pod koberec“, neboť jak prohlásil František I. „**Rakousko nepotřebuje vzdělané lidi, ale dobré poddané**“. (Somr, M. a kol., 1987, s. 158)

1.5 19. století

Již počátkem 19. století bylo zřejmé, že země rakouského mocnářství zaostávají za bouřlivým rozvojem průmyslu v západní Evropě zvláště Anglii. Vídeňská vláda si byla plně vědoma potřeby kvalitních škol všech stupňů, aby mohla podpořit rozvoj průmyslu. Proto vydala roku 1805 politické zřízení školní. To nařizovalo povinnou školní docházku dětí od šesti do dvanácti let a opakovací nedělní hodiny pro mládež do osmnácti let.

Gymnázia byla zaměřena na společenské vědy, ale rozvoj průmyslu vyžadoval i střední vzdělání pro přípravu v technických oborech. Touto výukou se zabývaly reálné školy. Normální školy v té době už měly charakter učitelských ústavů, protože kvalitní školství vyžadovala především kvalitní učitele.

Mimořádný význam v přípravě odborníků technického zaměření hrála pražská polytechnika, v jejímž čele stanul František Josef Gerstner.² Ten navrhl reorganizaci inženýrské školy (založené již v roce 1717 pro výchovu vojenských inženýrů). Jeho argumentace je nadčasová a člověk by si přál, aby jeho slova beze zbytku naplňovalo i dnešní střední odborné školství.

„Výchova na učilišti má ve svém jádře praktický smysl, nesmí se pohybovat jen mezi zákony čisté teoretické vědy a opustit žáky v okamžiku jejich vstupu do života, ba právě naopak musí je vyzbrojit všemi potřebnými znalostmi pro jejich povolání“. (Lněničková, J. *České země v době obrození*. s. 26)

A tak v roce 1803 byl založen Český stavovský institut. Za dobu své existence změnil několikrát název (dnes je VUT) i svůj status. V době svého vzniku by mohl být podle naší dnešní terminologie a školského systému zařazen mezi střední vyšší školy. Vyučovala se geometrie, mechanika, hydrotechnika, civilní stavitelství, chemie. Důraz byl kladen na praktické zaměření a práce v dílnách a laboratořích (ty sloužily i průmyslu). Vyučujícím jazykem byl němčina. Každý student si vybral přednášky a z těch skládal zkoušky. Většinou se žáci hlásili na matematiku a jen zlomek studentů projevoval zájem o chemii. O jak náročné studium se jednalo, ukazuje už jen fakt, že zkoušky úspěšně složila často jen polovina studentů. Ve 40. letech 19. století byly zavedeny povinné přednášky a zkoušky. Také výuka se rozšířila o cukrovarnictví, zemědělství, zbožíznalství, strojírenství atd. Polytechnika se stala čistě vysokou školou a její funkci na úrovni středního školství převzaly reálné školy. (Lněničková, J. *České země v době obrození*. s. 27)

Ve druhé polovině 19. století v habsburské monarchii patřilo obyvatelstvo Českých zemí k nejmzdělanějším. Školské zákony z poloviny 19. století jasně ukazují, že habsburská monarchie neměla v úmyslu Čechy poněmčovat, což uvádím v předchozí kapitole o osvícenectví. V roce 1850 vyšlo nařízení o povinné výuce češtiny na všech gymnáziích v českých zemích a v roce 1869 bylo výslovně uvedeno, že všechny hlavní jazyky v říši jsou si rovny. V roce 1849 byla vyhlášena reforma středního školství. Spojení šestitřídního gymnázia s prvním a druhým ročníkem filozofie, bylo vytvořeno osmileté gymnázium, kde se vyučovaly klasické jazyky, ale latina už nebyla jazykem vyučovacím. Gymnázium bylo

² František Josef Gerstner (1756-1832) byl v letech 1803-1832 prvním ředitelem pražské polytechniky a prosazoval na ní spojení technického školství s praxí. Sám se věnoval výuce mechaniky, hydrauliky a vyšší matematiky. V první čtvrtině 19. století byl bezesporu jedním z nejznámějších techniků. Jeho stěžejním dílem je třídílná učebnice mechaniky, která vyčerpávajícím způsobem shrnuje mechaniku ještě manufakturního období.

rozděleno do dvou cyklů po čtyřech třídách. **Nižší stupeň byl zaměřen elementárně a propedeuticky³ a vyšší stupeň zaměřen vědecky a pragmaticky.**

Zákon se zabýval i reálkami. Reálka⁴ z počátku šestiletá, byla rozdělena na dva cykly po třech třídách. Nižší reálky, bez maturity, byly buď samostatné, nebo byly připojovány k hlavní škole a rozšiřované o jednoroční kurz. Absolventi mohli dále studovat jen na technice.

Roku 1868 vyšel Základní školský zákon, který upravoval naše školství až do roku 1948. Základem vzdělání byla obecná škola. Po jejím ukončení absolvent postoupil buď do měšťanky, nebo mohl zvolit jednu ze čtyř typů středních škol a to: osmileté klasické gymnázium, reálné gymnázium, reálka, obchodní akademie.

1.6 Charakteristika středoškolského vzdělávání ve druhé polovině 19. století

MĚŠŤANKA - podstatné prohloubení obecné látky

GYMNÁZIA - pod tlakem potřeb ekonomiky se rozdělilo gymnázium na dva typy. Osmileté klasické gymnázium – výuka klasických jazyků tj. latiny, řečtiny, antické kultury, historie. Zakončeno maturitou. Příprava na univerzitní studium. Reálné gymnázium – výuka moderních jazyků tj. angličtina, francouzština, němčina, přírodní vědy, matematika, kreslení, rýsování. Zakončeno maturitou. Příprava na univerzitní studium.

REÁLKY - příprava na techniku, nebo praktické povolání a plnily funkci odborných škol. Vyučovaly např. účetnictví, stavitelství, živnostenské počty, nauku o strojnictví atd. Až od roku 1867 se změnil jejich charakter na všeobecné vzdělávání se zřetelem k matematice, přírodním vědám a živým jazykům, jako příprava pro vysoké školy technického a zemědělského charakteru. Studium se prodloužilo o rok a bylo zakončeno maturitou.

OBCHODNÍ AKADEMIE - vycházeli z ní budoucí podnikatelé nebo vyšší úředníci.

Neujasněná koncepce byla u škol obecných a měšťanských. Měšťanská škola vznikla jako varianta obecné školy. Obsah vzdělání (aritmetika, vedení hospodářských knih, technické kreslení, cizí jazyk) ji postavily na podstatně vyšší úroveň.

Také její organizace byla nejasná. Mohly být osmileté, tříleté samostatné, nebo tříleté ve spojení s pětiletou školou obecnou. Školní docházka po roce 1869 mohla být.

³ Propedeutika - úvod do dějin filozofie, psychologie a logiky

⁴ Reálka - původně několikaletá, od roku 1868 až do zrušení v roce 1946 sedmiletá střední škola bez klasických jazyků (latiny a řečtiny), soustředěná na vzdělání matematické a přírodovědné

Obecná i měšťanská škola poskytovala relativně ukončené vzdělávání. Absolventi odcházeli přímo do praxe. Na vysokou školu se studenti mohli přihlásit pouze po absolvování střední školy.

Základní školský zákon osahoval jednu velkou změnu, to je zavedení pravidelného platu pro učitele. Ten byl tímto zbaven mnohdy ponižujícího vybírání peněz od rodičů žáků.

Ještě něčím se může konec 19. století pochlubit. Na jeho konci byly v českých zemích prosazeny první dívčí střední školy (do této doby nic takového neexistovalo). První dívčí gymnázium v habsburské monarchii MINERVA bylo otevřeno v Praze v roce 1890 a vedle toho postupně vznikala dívčí lycea (6-7 letá).

Absolventky dívčích gymnázií měly postupně povoleno studium na vysokých školách (na filozofické fakultě od roku 1897, na lékařské fakultě od roku 1900). (Somr, M. a kol., 1987, s. 164-169)

1.7 První republika

Ve školství navázala na nejlepší tradice rakouské monarchie a nadále je rozvíjela. Jediným významným zákonem je tzv. Malý školský zákon z roku 1922. Již tehdy například existovaly mateřské školy, i když děti v nich netrávily celé dny. Měšťanská škola zůstala přípravou pro praktická povolání.

Střední školství se nadále rozšiřovalo a reagovalo na požadavky industriální společnosti. Vedle gymnázií a reálků zajišťovaly dobré praktické i technické vzdělání různé odborné školy, průmyslové, hospodářské a obchodní akademie.

Praktické zaměření měly školy POKRAČOVACÍ:

- všeobecné většinou dvouleté
- odborné většinou tříleté

(Kopáč, J., 1971, s. 114)

Největší změny zaznamenalo VYSOKÉ ŠKOLSTVÍ:

- vznikla nová univerzita - 1919 v Brně
- vysoká škola zvěrolékařská - 1918 v Brně
- vysoká škola zemědělská - 1919 v Brně

- vysoká škola obchodní - 1919 v Praze
- akademie výtvarných umění - 1919 v Praze

(Somr, M. a kol., 1987, s. 220)

Převážná část škol byla státní, ale vedle nich existovaly i soukromé, církevní a podnikové vzdělávací instituce. Dodnes se s obdivem a nostalgií vzpomíná na Baťovu školu práce. Co je v dnešní době téměř neznámé, to byly ve své době velmi oblíbené a praktické hospodyňské rodinné školy. Tam se dívky naučily nejen veškeré domácí práce, ale i dobře hospodařit.

Absolvent střední školy mohl na rozdíl od dnešních maturantů nastoupit na univerzitu, nebo techniku bez přijímacího řízení a mohl si sám vybrat, jaké přednášky bude navštěvovat.

V roce 1919 byl přijat menšinový školský zákon. Ten měl zaručit každé národnosti v ČSR možnost vzdělávání v rodném jazyce. Německé děti studovaly v němčině, polské v polštině. Nově byla v ČSR uznána i židovská národnost, ale židovských škol, kde se vyučovalo hebrejsky, bylo minimum, protože většina českých židů používala němčinu.

Vedle výše uvedených škol existovaly i škole církevní, ale ty byly soukromé a v poměrně nízkém počtu.

Zvláštní postavení měla Uměleckoprůmyslová škola a Státní konzervatoř v Praze. Tyto školy měly nižší stupeň tj. střední školu i vyšší oddělení s voleným rektorem.

K odborným školám se počítaly státní, průmyslové školy pro strojnictví, stavitelství, elektrotechniku a chemii. Většinou to byly velké ústavy, rozdělené na oddělení vyšší, mistrovskou školu, speciální kurzy a odbornou pokračovací školu. Vedle toho byly školy textilní, sochařsko-keramické, i různé samostatné mistrovské školy např. (tesařské, truhlářské, hutnické, drogistické).

Na vyšších průmyslových školách s maturitou studovali absolventi nižších středních a měšťanek. Nižší průmyslovky byly většinou dvouleté a byly zaměřeny podle oboru. Mistrovské školy byly určeny pro žáky s praxí a šlo hlavně o odborný výcvik. (Kopáč, J., 1971, s. 114-115)

1.8 Okupace

Zánik demokratického ČSR v období 1939-1945 těžce poznamenalo celý školský systém. Do října 1939 nacisté obsadili 32 českých obecných a měšťanských škol. Tlak pokračoval. Do roku 1941 bylo zrevidováno 1200 učebnic a 283 jich bylo zakázáno.

Začaly se provádět zásadní změny v obsahu a rozsahu učiva měšťanek i obecných škol. **Byla zavedena povinná němčina, postupně se některé předměty vyučovaly pouze v němčině (matematika a dějepis).** V letech 1941-1942 byla zastavena výuka dějepisu, dějin literatury a filozofie.

Dalším zásahem byla redukce českých škol např. všech druhů gymnázií. Podzim 1939 uzavření vysokých škol. 1941-1942 ze čtyř druhů gymnázií zůstalo pouze chlapecké a dívčí gymnázium a chlapecká klasická gymnázia. 1944 totální nasazení učitelů a studentů. Školy zabrány pro vojenské účely. (Somr, M. a kol., 1987, s. 250-252)

1.9 Školství v období socialismu

Po roce 1948 se poměry na školách prudce zhoršily. Zbytek inteligence, který přežil válku, byl likvidován vládou jedné strany. Ze studia byli vylučováni studenti, kteří odmítali vládu KSČ. **Ze škol, hlavně vysokých musela odejít řada profesorů a byli nahrazováni „rychlakvaškami“ tj. soudruhy, kteří vystudovali v rychlokurzech a např. běžné vysokoškolské studium vystudovali i za 9 měsíců.**

Krátce po únoru 1948 byl zrušen systém osmiletých gymnázií a byla uzákoněna devítiletá základní škola. Po jejím ukončení se přecházelo na střední stupeň - gymnázium, střední odborné školy a základní odborné školy. Děti kulaků, buržoazie a z rodin se špatným kádrovým posudkem studovat nemohly. Po pádu stalinismu, a protože ČSSR začala zaostávat hospodářsky za západní Evropou, vláda byla nucena k opatrným reformám, a to i ve školství.

Školský zákon z roku 1960 akceptoval usnesení ÚV KSČ, O těsném spojení školy se životem.
Ustanovil:

PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA - jesle a mateřské školy

PRVNÍ STUPEŇ ZDŠ - zachování charakteru všeobecně vzdělávací a pracovní školy

DRUHÝ STUPEŇ - odborná učiliště a učňovské školy

STŘEDNÍ VŠEOBECNĚ VZDĚLÁVACÍ ŠKOLY

STŘEDNÍ ŠKOLY

STŘEDNÍ ŠKOLY PRO PRACUJÍCÍ

*„hlavním úkolem a posláním naší školy se musí stát příprava všestranně vzdělaných lidí ovládající poznatky vědy a techniky, kteří budou způsobilí pro kvalifikovanou fyzickou práci a připraveni uvědoměle se účastnit komunistické společnosti“.*⁵ (Somr, M. a kol., 1987, s. 309)

o deset let později:

„princip jednotné školy byl narušován pod rouškou tzv. progresivních tendencí ke zvýšení úrovně našeho školství soustředěnou péčí o vývoj talentů, vrcholící v asociálním požadavku vnější diferenciaci a snahou o obnovení bývalých gymnázií“. (Somr, M. a kol., 1987, s. 312)

V roce 1976 byl vydán Projekt dalšího rozvoje československé vzdělávací soustavy - ZDŠ byla zkrácena na osm let a střední školy rozděleny do tří typů:

GYMNÁZIUM (4roky)

STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLY (4roky)

STŘEDNÍ ODBORNÁ UČILIŠTĚ (2,3 nebo 4 roky)

(Cipro, M., 1984, s. 40)

Úpadek školství šel ruku v ruce s úpadkem hospodářským. Objektivně řečeno, systém mateřských škol nebo učňovských středisek nebyl špatný, ale upřednostňování dělnických profesí a redukce studentů na středních a především vysokých školách, kde k přijetí byl často důležitější dělnický původ než talent, vedla k prudkému snížení úrovně středního a vysokého školství.

Nejhorší škody, které komunistický režim napáchal, nebyly jen materiálního, ale především morálního původu a s tímto neblahým dědictvím se potýká celá naše společnost a obávám se, že se potýkat bude ještě hodně dlouho.

⁵ XI. sjezd KSČ 18.-21.6. 1958

2. Nabídka SŠ na rok 2009 v Jihomoravském kraji

Protože nabídka studia na středních školách je mimořádně široká a rámec bakalářské práce je poměrně omezen, zaměřil jsem se na možnosti v rámci Jihomoravský kraje. V tomto případě jsem uvedl kompletní nabídku středních škol v našem regionu.

2.1 Stručný přehled středních škol

V posledních dvaceti letech se prudce změnilo složení středního školství. Obnovila se gymnázia, obchodní akademie a integrované střední školy nabízejí celou škálu studijního zaměření, hlavně odborného. **Mezeru mezi střední a vysokou školou zaujaly tolik potřebné vyšší odborné školy.** Jsou většinou soukromé, proto se v nich platí školné.

Celkem je v České republice v současné době asi 1700 odborných škol nabízejících 350 studijních oborů. V rámci této práce není možné všechny vyjmenovat, proto uvádím gymnázia a jejich nabízené studijní obory pouze v Jihomoravském kraji.

2.2 Gymnázia

V současné době podle zřizovatelů máme tři skupiny:

státní - studium je bezplatné

církevní - financuje církev, pro studenty bezplatné

soukromá - studenti platí školné

Téměř všechna gymnázia nabízí možnost studia čtyři roky, kam žáci přicházejí z devátých tříd ZDŠ, šestiletá nebo osmiletá, kdy žáci dokončí pátý ročník ZDŠ a přecházejí na gymnázium.

Nyní na území Jihomoravského kraje existuje 41 gymnázií, z toho devět gymnázií je soukromých a roční školné se pohybuje od 10800 Kč ročně (Rájec-Jestřebí) až po 22500 Kč ročně (Gymnázium s uměleckou profilací, Brno). Tři gymnázia v kraji jsou církevní.

Absolventi všech gymnázií získávají maturitní vysvědčení a většinou pokračují ve studiu na vysokých školách, a to: humanitního, přírodovědeckého směru a na univerzitách (i v zahraničí).

Státní gymnázia

Gymnázium Blansko

Nabízí čtyř a osmileté studium. Kapacita prvních ročníků je 90 žáků.

Gymnázium Boskovice

Pro první ročník nabízí dvě třídy čtyřletého studia po 30 žácích a osmileté studium pro třicet žáků.

Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka, Brno

Jak název napovídá je tato škola sportovně zaměřená. Pro první ročník má kapacitu dvou tříd po 30 žácích pro čtyřleté studium a dvou tříd po patnácti žácích pro šestileté studium.

Gymnázium, Elgarova, Brno

Kapacita prvních ročníků je devadesát míst, jako jedno z mála gymnázií nenaplnilo v loňském roce svoji kapacitu prvních ročníků.

Gymnázium Křenová, Brno

Má jeden z největších převisů nabídky a poptávky. Pro čtyřleté studium má kapacitu 90 žáků, jen loni se přihlásilo 146 zájemců. Pro šestiletý cyklus bylo přijato 30 studentů ze sta zájemců.

Gymnázium, Slovanské náměstí, Brno

I zde se projevuje více než dvojnásobný zájem proti kapacitě nových žáků. Pro čtyřleté studium bylo vybráno osmdesát ze 150 uchazečů, pro šestileté studium 30 ze 76 zájemců.

Gymnázium, tř. Kapt. Jaroše, Brno

Zájem o studium na tomto gymnáziu je vysoký. Dvě třídy čtyřletého studia nabízí celkem 60 míst, loňský zájem byl 86 adeptů. Ještě větší rozdíl mezi přihlášenými a přijatými studenty byl pro osmileté studium. Loni se přihlásilo 198 žáků ZDŠ, přijato bylo 60 uchazečů.

Gymnázium, Vídeňská, Brno

Nabízí pro letošní rok 90 studijních míst pro čtyřleté studium a 30 míst pro studium šestileté.

Gymnázium Matyáše Lercha

Má tři typy studia: čtyř, šesti a osmileté. V loňském roce byl největší zájem o čtyřleté studium.

Gymnázium Terezy Novákové, Brno

Je osmileté a ani toto gymnázium si nemůže stěžovat na nezájem. Loni bylo přijato 60 ze 129 žáků ZDŠ a pro letošní rok nabízí opět kapacitu 60 míst.

Gymnázium Jana Blahoslava, Invačice

Má kapacitu 30 míst pro čtyřleté a třicet pro osmileté studium. Loni přijalo celkem 56 nových studentů. Gymnázium a ZUŠ-Šlapanice pro své osmileté studium s kapacitou 30 míst mohla v loňském roce přijmout pouze necelou čtvrtinu, ze 110 zájemců.

Gymnázium Tišnov

Se čtyřletým a osmiletým cyklem a kapacitou 60 a 30 míst v prvním ročníku určitě uspokojí více zájemců než loni, kdy jich musely 92 odmítnout.

Gymnázium T.G. Masaryka, Zastávka

Se svým čtyř a osmiletým studiem a dnešními dvěma třídami po 30 místech pokrývá většinu zájemců.

Gymnázium Židlochovice

Nabízí pouze osmileté studium a s nabízenými 30 místy uspokojilo loni pouze polovinu zájemců.

Gymnázium JŠ Břeclav

Má pro tento školní rok 60 míst na čtyřletém studiu, kde byla v loňském roce poptávka a nabídka téměř v rovnováze a 30 míst pro osmileté studium, což je necelých padesát procent loňských adeptů.

Gymnázium TG Masaryka, Hustopeče

Tam byly pro zájemce velmi dobré podmínky pro přijetí, protože zájem převyšoval nabídku jen nepatrně.

Městské víceleté gymnázium, Klobouky u Brna

I zde byli do osmiletého studia téměř všichni zájemci uspokojeni. V letošním roce zůstává kapacita prvních ročníků na 30 místech.

Gymnázium Mikulov

Pro čtyřleté studium byli v loňském roce přijati všichni uchazeči. Pro osmileté studium přijalo ze čtyřiceti dvou žáků ZDŠ 30 studentů. Pro tento rok zůstává kapacita obou cyklů 30 a 30 studijních míst.

Další gymnázia v menších městech Jihomoravského kraje nabízí rovněž čtyř a osmiletá studia, s výjimkou Znojma, kde je v nabídce čtyř, šesti a osmileté gymnázium. Jedná se o:

Gymnázium Velké Pavlovice

Gymnázium Hodonín

Klvaňovo gymnázium, Kyjov

Purkyňovo gymnázium, Strážnice

Gymnázium Bučovice

Gymnázium Vyškov

Gymnázium Moravský Krumlov

Gymnázium Dr. Polesného, Znojmo

S výjimkou Znojma, kde největší zájem je o čtyřleté studium - 132 přihlášených a 90 přijatých - ostatní gymnázia v menších městech Jižní Moravy dokážou zájem o studia na své škole uspokojit. Je typické, že největší zájem je o osmileté gymnázium (s již výše uvedenou výjimkou Znojma). Výčet gymnázií v našem kraji by byl neúplný bez uvedení dalších typů.

Církevní gymnázia

Biskupské gymnázium, Letovice

Nabízí čtyřleté studium s humanitním zaměřením. Loni bylo přijato 100% zájemců.

Biskupské gymnázium, Brno

Nabízí tři třídy čtyřletého studia s humanitním, všeobecným a přírodovědeckým zaměřením tj. 120 míst a jednu třídu nejvíce žádanou (144 zájemců a 60 přijatých) se 60 místy na osmiletém studiu.

Cyrlometodějské gymnázium a SOŠ pedagogická, Brno

Je osmileté a nabízí 30 studijních míst.

U těchto tří gymnázií je zřizovatelkou římsko-katolická církev. Součástí vyučování je náboženství jednu hodinu týdně, v některých ročnících je povinná latina. Součástí všech gymnázií je kaple kde se slouží ráno mše. Studium je bezplatné, školy financuje církev. Velmi sympatické je, že na těchto školách mohou studovat i jinověrci nebo ateisté.

Soukromá gymnázia

Od výše uvedených státních a církevních škol se liší především školným. Ne každá rodina může nebo chce platit dítěti školu, proto soukromé školy mohou uspokojit více zájemců o studia i proto, že dokážou pružněji reagovat na poptávku. Představa některých lidí, že když zaplatím, tak moje dítě musí odmaturovat, je naprosto mylná. Naopak, soukromé školy jsou pod přísnějším dohledem ministerstva školství než mnohé státní, protože jsou závislé na školném, musí se maximálně snažit o získání dobrého jména a udržet si je. Školné na soukromých středních školách je různé. Nižší je v malých městech, vyšší je například v Brně.

Gymnázium a SOŠ, Rájec-Jestřebí

Nabízí čtyř a šestileté studium. Roční školné je 10800 Kč, což je nejnižší v Jihomoravském kraji. Loni bylo přijato 100% uchazečů.

Gymnázium Globe, Brno

Nabízí čtyř, šesti a osmileté studium. Školné je 17000 Kč a 18000 Kč ročně. Kapacita školy není plně využita.

Gymnázium J.G. Mendela, Brno

Zde je rovněž možnost čtyř, šesti a osmiletého studia. Školné je 17000 Kč pro všechny stupně.

Gymnázium Hády, Brno

Čtyř a šestileté studium za 16000 Kč. Kapacita poměrně vysoko převyšuje zájem z minulého roku.

Gymnázium P. Křížkovského s uměleckou profilací, Brno

Zde je kapacita zcela zaplněna, i když se jedná o nejvyšší školné na gymnáziu v Brně. Čtyřleté studium stojí 21500 Kč a osmileté 22500 Kč ročně.

EKO gymnázium, Brno

Nabízí pět, šest a osm let studia za 15900 Kč. Studovat může prakticky každý, kdo složí přijímací zkoušky.

Gymnázium Integra, Brno

Čtyř a osmileté za 18000 Kč, rovněž může studovat každý po složení přijímací zkoušky.

Moravské gymnázium, Brno

Je známé a žádané. Čtyřleté a osmileté studium je za 16800 Kč a možnost přijetí je poměrně vysoká.

Cizojazyčná gymnázia se v Brně nachází pouze dvě, a to:

Německé zemské gymnázium, ZŠ a MŠ

V tomto praktickém seskupení je dítě vedeno v německém jazyce od mateřské školky, přes základní, až po střední školu. Je to jen slabý odlesk slávy německého školství v předválečném Brně. Gymnázium je čtyř a osmileté, platí se školné ve výši 16800 Kč.

Klasické a španělské gymnázium, Brno

Tato škola byla otevřena pod záštitou španělského velvyslanectví a Španělskem je také financováno. Školné se neplatí. Nabízí čtyřleté (loni neotevřeno) šesti a osmileté studium. Zájem je značný.

2.3 Střední odborné školy a odborná učiliště

Teoreticky by střední školy měly nabízet studium pro všechny. Začínaje učilišti, přes odborné školy a gymnázia, což také dělají. Zdánlivě by neměl být problém vybrat si svůj obor. Ovšem problémů s výběrem střední školy je více. V patnácti letech je jen velmi málo lidí, kteří přesně vědí, co vlastně chtějí. Výběr střední školy záleží hodně na pomoci učitelů, poradců a hlavně rodičů. Existují i burzy škol. Nabídka je tak široká, že mnozí rodiče se v ní ztrácejí. Někteří mají tendenci své děti přeceňovat nebo do nich promítat své vlastní ambice, anebo jít tak trochu s módou.

V kurzu jsou momentálně gymnázia a to hlavně osmiletá. Gymnázia jsou určena pro velmi nadané žáky a jsou přípravou pro studia na vysoké škole nebo univerzitě. Osmiletá i šestiletá gymnázia vyvolávají nepříznivé emoce v základních školách, které je obviňují z toho, že jim odvádějí tahouny třídy, po jejichž odchodu úroveň vyučování klesá.

Protože vysoké školy mají omezenou kapacitu a na studium se hlásí i absolventi odborných a technických škol, každý rok zůstává spousta zájemců o vysokoškolské studium před problémem. „Na vysokou školu jsem se nedostal a co teď“?

Výhodu mají v tomto okamžiku absolventi odborných, hlavně technických škol. Překvapivě nejlepší šanci na získání dobře placeného a hlavně stálého zaměstnání mají absolventi učilišť a nižších technických škol. Dělníkům je dlouhodobý nedostatek a držitelé výučního listu nebo

dokonce studenti středních odborných škol s maturitou, připravení na náročné dělnické profese, si mohou vybírat i v době krize.

Je totiž zajímavé, že dlouhodobě se v našem národě projevuje příklon k humanitnímu studiu. Náročná odborná technická studia studenty nelákají. Jasně se to ukazuje na vysokých školách. Zatímco univerzity a vysoké školy humanitního a přírodovědného zaměření přijímají zlomek z počtu uchazečů, vysoké technické školy přijímají prakticky každého, kdo složí náročné zkoušky. Přitom dobří technici na všech úrovních jsou nedostatkovým zbožím a absolventi obchodních akademií a všeobecně zaměřených gymnázií musí hledat práci mnohem intenzivněji a často s nejistým výsledkem. Kterou školu si tedy volit? Zde je jejich přehled:

Jednoletá a dvouletá praktická škola, určená pro žáky se zdravotním postižením. Není ukončena maturitou ani vyučením.

Střední škola F. D. Roosevelta, Brno

Jednoleté studium nebylo loni otevřeno. Dvouleté studium plně nevyužívá svoji kapacitu.

ZŠ, Praktická škola a dětský domov, Brno

Nabízí dvouleté studium.

Střední odborné učiliště Mikulov

Jednoleté studium nebylo loni otevřeno, přesto je kapacita patnáct míst. U dvouletého studia je kapacita o trochu větší, než zájem. Toto odborné učiliště nabízí i nižší střední a střední odborné vzdělání.

Střední odborné učiliště Kyjov

Jedná se o dvouleté studium.

Výchovný ústav, střední škola a školní jídelna, Vyšňová

Jako jediná v Jihomoravském kraji nabízí jednoletou praktickou školu.

Nižší střední odborné vzdělání, dvou až tříletá příprava. Absolventi získávají výuční list. Toto vzdělání, je určeno především pro zdravotně postižené žáky, kteří se připravují pro méně náročná povolání.

Výchovný ústav, střední škola, internát, Olešnice

Nabízí dvou a tříleté studium v oboru: cukrářské práce, řeznické a uzenářské práce, šití oděvů, stavební práce, květinářské a aranžérské práce, zahradnické práce, opravářské práce, kuchařské práce, prodavačské práce.

Odborné učiliště a praktická škola, Brno

Nabízí strojně montážní práce, pekařské práce, cukrářské, tesařské a truhlářské, knihařské, malířské, lakýrnické a natěračské, tesařské a truhlářské, zednické a pečovatelské práce.

OU, Pohorelice

Nabízí práce v oboru šití, květinářství, zahradnictví, prodavačství.

Střední odborné učiliště, Mikulov

Nabízí vyučení v oboru práce zednické, opravárenské, provoz společného stravování, pečovatelská práce.

Střední odborné vzdělání s výučním listem. Doba studia tři roky, absolventi získávají výuční list a mohou pokračovat v nástavbovém studiu k maturitě, které trvá dva roky a většinou je poskytuje pod jednou střechou.

Střední škola potravinářská a služeb, Brno

Zájemci mohou studovat obory: pekař, cukrář, řezník-uzenář, fotograf, kuchař-číšník, kadeřník.

SOŠ a SOU obchodní, Brno

Studium je zaměřeno na obor prodavač.

SOU tradičních řemesel a VOŠ, Brno

Studium je zaměřeno na obory: elektrikář, truhlář, montér suchých staveb, kuchař-číšník, operátor skladování, umělecký kovář a zámečnický, vlásenkář a maskér, umělecký truhlář a řezbář, umělecký keramik. Tato škola je soukromá a školné se pohybuje od 6000 Kč do 14400 Kč.

SOŠ a SOU stavební, Brno

Žáci mohou studovat obory: strojní mechanik, truhlář, instalatér, mechanik plynových zařízení, klempíř, kominík, tesař, zedník a pokrývač.

Integrovaná střední škola, Slavkov

Vyučuje oborům: klempíř, mechanik-opravář, kuchař-číšník, prodavač.

SOŠ a SOU, Znojmo

Nabízí studium v oborech: pekař, cukrář, řezník-uzenář, krejčí, zahradník, opravář zemědělských strojů, kuchař-číšník, prodavač.

SOŠ technická a SOU, Znojmo

Má ve svém programu učební obory: strojní mechanik, klempíř, obráběč kovů, elektrikář, autoelektrikář, truhlář, instalatér, malíř, tesař a zedník.

Střední odborné v zděláním bez maturity i bez výučního listu, absolvent po dvouleté přípravě získává pouze vysvědčení.

Toto zaměření je v Jihomoravském kraji pouze jedno a pod názvem obchodní škola ji nabízí jako součást svého učebního programu výše uvedená Střední škola F.D. Roosevelta.

Úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitou součástí studia je i praktický výcvik, tj. absolventi jsou i vyučeni. Doba studia je čtyři roky a je určeno pro nižší řídicí funkce (mistr) nebo pro náročná dělnická povolání. Jako součást nabídky učebních oborů lze studovat.

SOŠ a SOU André Citroena, Boskovice

Mechanik-elektronik, autotronik.

SŠ uměleckoprůmyslová a technická, Velké Opatovice

Mechanik silnoproudých zařízení, uměleckořemeslné zpracování kamene a keramiky.

ISŠ - COP, Brno

Mechanik-seřizovač, mechanik-elektronik.

SOŠ a SOU, Kuřim

Mechanik-seřizovač, mechanik číslicově řízených strojů. Škola je soukromá školné činí 3500 Kč.

Úplné střední odborné vzdělání s maturitou. Čtyřleté studium má profesní charakter. Takovéto vzdělání nabízí:

Obchodní akademie

Soukromá SŠ podnikání a managementu, Boskovice

SOŠ ekonomická a zdravotnická a Střední škola, Boskovice

Střední pedagogická škola, Boskovice

Střední průmyslová škola, Jedovnice

EDUCAnet - soukromé gymnázium, Brno

Hotelová škola, Brno

Soukromá SOŠ živnostenská, Brno

VOŠ u SUPŠ, Brno

SŠ umění a designu a VOŠ restaurátorská, Brno

OA, SOŠ knihovnická a VOŠ knihovnická, informačních a soc. služeb, Brno

SPŠ elektrotechnická, Brno

SPŠ a VOŠ technická, Brno

Střední průmyslová škola chemická, Brno

Soukromá SOŠ managerská a zdravotnická, Brno

Soukromá SPŠ, Břeclav, Cultus, Břeclav

Městská střední odborná škola, Klobouky u Brna

Střední škola zdravotnická a zemědělsko-ekonomická, Vyškov

Střední odborná škola, Podyjí

OA a JŠ, Znojmo

Podstatná část odborných škol a učilišť není jednostranně profilována, jsou to velké ústavy nabízející celou škálu učebních oborů od dvouletých přes tříleté včetně nástaveb, až po čtyřleté a není možno v rozsahu této práce je blíže uvádět. (Mladá fronta Dnes, ze dne 7. 1. 2009, s. D2)

Kompletních nabídku středního vzdělávání si zájemci mohou najít na internetových stránkách www.infoabsolvent.cz kde jsou informace nejen o všech oborech, ale i možnostech následného uplatnění a výši platů ve zvoleném oboru.

3. Možnosti uplatnění absolventů po ukončení SŠ

Doby kdy od vyučení do důchodu člověk pracoval v jednom podniku, jsou nenávratně pryč. Dnešní absolvent střední školy se musí aktivně snažit o nalezení dobrého zaměstnání. Na druhé straně má neskonale více možností než měli předchozí generace a tyto možnosti uvádím v následujících pěti částech této kapitoly.

3.1 Uplatnění absolventů středních škol

Po ukončení střední školy, stojí mladý člověk před otázkou co v životě dál. Absolventi praktických škol, jedno a dvouletých, stejně tak, jako jejich vrstevníci s výučním listem v drtivé většině hledají zaměstnání v praxi. Někteří pokračují v nástavbě za účelem získání maturitního vysvědčení. Absolventovi, který má ukončené středoškolské vzdělání, se nabízí několik možností.

3.2 Zaměstnání

Absolventi středních škol po ukončení svého studia, kteří hledají zaměstnání, nejsou odkázáni jen na úřad práce. **Daleko větší šanci získat práci mají ti, kteří se sice na ÚP přihlásili, ale sami jsou dostatečně aktivní při jeho hledání.** Možnosti kde hledat zaměstnání jsou:

internet - tato možnost je praktická i pohodlná. Absolvent si může založit „agenta“, který bude denně prohledávat nové inzeráty a na ty, které se nejvíce podobají zadaným kritériím uchazeče, upozorní zprávou do e-mailu. Nebo může vystavit životopis na příslušném webu nabízejícím práci a tak má šanci, že ho firmy osloví s nabídkou zaměstnání.

tisk - mnoho novin má pravidelnou rubriku věnovanou zaměstnání a kariéře. Inzeráty pomohou zmapovat situaci na trhu práce a udělat si obrázek o existujících pracovních pozicích a podají informace o trendech a novinkách.

odborné publikace - v knihovnách a knihkupectvích najdeme celou řadu titulů k této problematice. Lze využít i univerzitní knihovny a knihovny různých vzdělávacích institucí.

osobní assessment - nabízejí ho některé personální agentury, jedná se o soubor analýz a konzultací, které zjišťují přednosti a slabiny, psychologický profil a osobní dispozice uchazeče.

síť známých - všichni přátelé a známí mohou poskytnout rady nebo typy, mohou dát doporučení, někdy i nabídnout práci.

televize a rozhlas - Tímto způsobem hledají velké firmy, nebo instituce. Jednou z největších náborových akcí v poslední době byl nábor k policii ČR.

3.3 Evropská dobrovolná služba

(European voluntary service) je program EU pro mladé lidi ve věku 18 - 25 let a umožňuje jim působit v různých neziskových organizacích a institucích v zahraničí. EVS je pro mladé lidi možnost získat novou životní zkušenost, poznat sám sebe a další mladé lidi z celé Evropy, naučit se cizí jazyk přímo v jeho přirozeném prostředí, získat praxi, popřípadě i odbornost, novou životní i profesionální orientaci, motivaci.

Dobrovolníkem v tomto smyslu se může stát opravdu každý mladý člověk uvedeného věku, nezáleží na jeho vzdělání, schopnostech, jazykových znalostech, rodinném zázemí atd. Pro mladé lidi, kteří jsou nějakým způsobem znevýhodněni (zdravotně, sociálně, geograficky) je určena krátkodobá dobrovolná služba, která trvá 3 týdny až 6 měsíců. Většina mladých lidí využívá možnosti dlouhodobé dobrovolné služby a vycestuje na 6 až 12 měsíců.

Oblasti působení jsou například práce s mentálně postiženými, pomoc starým lidem, práce v centrech pro volný čas dětí a mládeže nebo ekologicky zaměřených organizacích, dobrovolníci mohou působit i v oblasti sportu, kultury. Český dobrovolník může vyjet do jakékoliv členské země EU, do zemí EHP (Island, Lichtenštejnsko, Norsko), do Bulharska, Rumunska, Turecka a dalších mimoevropských zemí. (www.slunceweb.cz)

Dobrovolník za svoji práci dostává kapesné a jsou mu hrazeny všechny náklady spojené s jeho působením: doprava, ubytování, stravování, pojištění, lokální doprava atd. Absolvent programu obdrží certifikát, který mu může být dobrou vizitkou při hledání práce.

V programu hrají kromě dobrovolníka důležitou roli ještě vysílající organizace a hostitelská organizace. Vysílající organizaci najde dobrovolník ve své zemi a společně s ní si hledá hostitelskou organizaci v zahraničí, u které bude svou dobrovolnou službu vykonávat. Na adrese www.slunceweb.cz najdete seznam všech existujících hostitelských organizací a jejich projektů, ve kterých dobrovolník může působit. (www.slunceweb.cz)

3.4 Au-pair

Tato možnost je poslední dobou mimořádně populární pro mladé lidi, kteří odchází do zahraničí, aby si zlepšili svojí znalost cizího jazyka, vyzkoušeli život s jinou kulturou a životním stylem. V drtivé většině této možnosti využívají dívky. Au-pair je francouzský výraz, který znamená „za rovných podmínek“, nebo se vysvětluje, že se jedná o práci „za stravu a ubytování“. (www.babyweb.cz)

Mladí lidé odjíždí na jeden až dva roky do ciziny, kde jsou přijati předem zprostředkovanou rodinou. Au-pair se v tomto období stává členem rodiny a její povinnosti jsou:

- starost o děti, včetně dozoru nad nimi, doprovodu do školky, školy či na určité akce, chození s nimi na procházky, hraní s dětmi a příležitostné hlídání dětí večer.
- lehké domácí práce a pomoc s úklidem bytu, například praní a žehlení, vysávání, utírání prachu a stlaní postelí.
- příprava snídaně a jednoduchých jídel pro děti.
- starost o domácí zvířata.

Za tuto činnost au-pair dostává kapesné, má možnost navštěvovat jazykový kurz, má vlastní pokoj a zajištěno stravu. Konkrétní podmínky se v jednotlivých zemích mírně liší. Záměnce o práci, jako au-pair musí splňovat některé podmínky:

- Horní věková hranice - pohybuje se dle hostitelské země mezi 24 a 27 roky. Samozřejmou podmínkou je plnoletost.
- Určitý stupeň znalosti jazyka hostitelské země. Nepožaduje se znalost jazyka na vysoké úrovni, avšak musí umožnit komunikaci s hostitelskou rodinou.
- Čistý trestní rejstřík
- Zdravotní stav, odpovídající požadavkům, které jsou na au-pair kladeny.

Na adrese www.babyweb.cz jsou k nalezení další užitečné informace. Pobyty au-pair zajišťují specializované agentury, kterých je v České republice mnoho a při jejich výběru by měl mladý člověk dávat přednost renomovaným agenturám. (www.babyweb.cz)

3.5 Možnosti dalšího studia

- Na vysokých školách v ČR
- Na vysokých školách v zahraničí
- Na vyšších odborných školách

Vysoké školy v ČR

Celkově v naší republice je možné studovat více než 6400 akreditovaných oborů. V letošním roce jde asi o 2850 studijních oborů a k dispozici je pro nové uchazeče 1460 bakalářských, 143 magisterských a 1244 navazujících magisterských oborů.

Je to velké množství a orientace zde je obtížná. Může se stát, že se zájemci o studijním oboru nedozví, protože netuší, že se dá studovat i na jiných fakultách, nebo jej přehlédnou v množství nabídek na webových stránkách. **Ti, kteří nejsou přesně rozhodnutí, nebo mají pochybnosti, která škola či fakulta je pro ně nejvhodnější, by měli zvolit webovou stránku www.navigatorka.cz** na rozdíl od ostatních webových stránek umožňuje zájemcům vyhledávat studijní obory v závislosti na tom, do jaké míry má zájemce konkrétní představu o studijním oboru. (www.navigatorka.cz)

Pro ty, kteří vůbec nevědí, co chtějí studovat na základě otázek a odpovědí jim systém nabídne vhodné studijní obory. Pro ty, kteří mají přibližnou představu, jsou všechny obory rozděleny do kategorií. Každá kategorie obsahuje tzv. „klíčová slova“, jejichž pomocí lze studijní obory vybírat. Není tak nutné listovat dlouhými seznamy oborů, ani znát název oboru. Interaktivní vyhledávání studijních oborů je jen dílčí částí tohoto systému. **Navigátorka je koncipována především, jako specializovaný průvodce a pomocník uchazeče o studium na vysoké škole.**

Zájemci si zde mohou ověřit, zda mají studijní předpoklady, pomocí přijímacích testů jednotlivých fakult z minulého roku si mohou trénovat své znalosti a schopnosti. **Navigátorka také pomůže správně vyplnit přihlášku na VŠ a připomene důležitá data, například kdy odeslat přihlášku, kdy začíná přípravný kurz k přijímacím zkouškám atd.** Dále obsahuje manuál budoucího vysokoškoláka, kde jsou mu vysvětleny základní pojmy, poskytnuty rady, jak postupovat při výběru studijního oboru, jak psát odvolání v případě nepřijetí atd.

Také je zde seznam všech fakult, kde se nedělají klasické přijímací zkoušky. Jinými slovy tato webová stránka soustřeďuje důležité informace a pomáhá s konečným rozhodnutím o výběru vysoké školy a oboru. (www.navigatorka.cz)

V Jihomoravském kraji mají zájemci o vysokoškolské studium tyto možnosti:

Veřejné školy

Janáčkova akademi mužických umění, Brno

- Divadelní fakulta
- Hudební fakulta

Masarykova univerzita, Brno

- Ekonomicko-správní fakulta
- Fakulta informatiky
- Fakulta sociálních studií
- Fakulta sportovních studií
- Filozofická fakulta
- Lékařská fakulta
- Pedagogická fakulta
- Právnická fakulta
- Přírodovědecká fakulta

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno

- Agronomická fakulta
- Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií
- Institut celoživotního vzdělávání
- Lesnická a dřevařská fakulta
- Zahradnická fakulta v lednici

Veterinární a farmaceutická univerzita, Brno

- Fakulta veterinární hygieny a ekologie
- Fakulta veterinárního lékařství
- Farmaceutická fakulta

VUT , Brno

- Fakulta architektury
- Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií
- Fakulta chemická
- Fakulta informačních technologií
- Fakulta podnikatelská
- Fakulta stavební
- Fakulta strojního inženýrství
- Fakulta výtvarných umění

Státní školy

Univerzita obrany, Brno

- Fakulta ekonomiky a managementu
- Fakulta vojenských technologií

Soukromé školy

Akademie STING, Brno

Brno International Business School (B.I.B.S, a.s.)

Institut Franka Dysona - realitní vysoká škola

Newton College, a.s.

- celoškolské pracoviště

Rašínova Vysoká škola, Brno

- celoškolské pracoviště

Vysoká škola Karla Engliše a.s., Brno

- celoškolské pracoviště

Vysoká škola obchodní a hotelová, s.r.o., Brno

- celoškolské pracoviště

Soukromé školy přinesly do školství prvek konkurence. V loňském roce byla nejlépe vyhodnocena Vysoká škola realitní v Brně. Po roce 1989 začaly vznikat tolik potřebné vyšší odborné školy, jejichž absolventi mohou pokračovat buď ve studiu na vysokých školách, nebo

v zaměstnání jako střední a vyšší odborné kádry. V jihomoravském kraji je 17 vyšších odborných škol.

Vysoké školy v zahraničí

Lákají stále více našich zájemců o vysokoškolská studia a výběr je obrovský. Na světě existuje kolem 17000 vysokých škol. Jen v USA je jich asi 4000 a v Evropě přibližně stejně. Samozřejmou podmínkou studia je velmi dobrá znalost anglického jazyka a na špičkových světových univerzitách jako je:

- Harvard University (USA)
- Yale University (USA)
- Univ of Cambridge (Vel. Brit.)
- Univ of Oxfor (Vel. Brit)

Na těchto školách je studium mimořádně náročné nejen intelektuálně, ale i finančně. Možností je získání stipendia. S jeho získáním pomáhají různé nadace jako GE Foundation a Institut mezinárodního vzdělávání (IIE), které zahájily program GE Foundation Scholar - Leaders v České republice. Jde o regionální stipendijní program pro vynikající studenty. Do programu se mohou přihlásit studenti druhých ročníků VUT v Brně, ČVUT v Praze, ČZU v Praze, MU v Brně a TU v Ostravě v oborech ekonomiky, managementu, inženýrství a technologie, pokud je toho studium jejich prvním vysokoškolským studiem. Patnáct vítězů obdrží po dobu dvou let 1500 Eur na každý rok. Další možností studia v zahraničí jsou výměnné programy našich vysokých škol se svými zahraničními partnery. (Lidové noviny, ze dne 28. 1. 2009, Akademie III. - IV.)

Vyšší odborné školy

Začaly vznikat po roce 1989 a jejich absolventi mohou pokračovat v dalším studiu na vysokých školách nebo nastoupit do zaměstnání, jako střední a vyšší odborné kádry. V jihomoravském kraji je k dispozici 17 odborných škol:

Evangelická akademie, Vyšší odborná škola sociálně právní, Brno

SPŠ a VOŠ textilní, Brno

SPŠS a VOŠ technická, Brno

Vyšší zdravotnická škola J. Podsedníka, Brno

VOŠ sociální, Brno

SZŠ a Vyšší zdravotnická škola, Brno

SŠVŘ a VOŠ restaurátorská, Brno

Veřejně správní akademie - VOŠ, Brno

Vyšší odborná škola a SOŠ informačních a knihovnických služeb

Soukromá VOŠ daňového poradenství STING, s.r.o., Brno

OA a VOŠ obchodní, Brno

SZŠ a Vyšší zdravotnická škola, Znojmo

Národohospodářská vyšší odborná škola, Vyšší zdravotnická škola, Boskovice

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Boskovice

Veřejně správní akad. – VOŠ, Vyškov

Veřejně správní akad. – VOŠ, Břeclav

SŠPV a VOŠ, Hodonín

Vyšší odborná škola, Střední odborná škola a SOU, Bzenec

(Lidové noviny, ze dne 26. 1. 2009, AKADEMIE II.)

4. Současný stav a problémy středního školství

Tuto kapitolu věnuji rozboru současného stavu na středních školách a dotknu se některých problémů, jako jsou přílišná feminizace, nedostatek praxe čerstvých absolventů a především současná, velmi aktuální, reforma maturitních zkoušek. Pokusím se načrtnout směr, kterým by se střední školství mělo v integraci s evropským školstvím do budoucna ubírat.

4.1 Současný stav

Po roce 1989 zavládlo všeobecné nadšení a obrovské očekávání. Mnoho lidí snilo o návratu hodnot první republiky, a proč by ne? My Češi (a Moravané) jsme prostě NEJ..., masarykovské Československo patřilo k nejdemokratičtějším státům Evropy a jeho ekonomika je řadila mezi deset nejbohatších evropských států. Takže, jakýpak problém, navážeme na dobu před Mnichovem a „zlaté české ručičky“ za pár let západní Evropu doženeme. Ve všeobecné euforii zanikly kritické hlasy, které upozorňovaly na růžové brýle, na fakt, že téměř šedesát let byla naše republika prakticky izolována od západního světa a situace je mnohem horší, než na první pohled vypadá a co se týče morálky, bude trvat alespoň dvě generace, než škody způsobené předchozím režimem budou napraveny. Téměř nikdo neposlouchal. Většina lidí si myslela, že na našem domečku stačí opravit střechu, kudy zatékalo ze všech stran, a budeme v suchu. Málo kdo si všiml, že potrubí je zrezivělé, elektrické rozvody zastaralé a drobí se i základy. **Hospodářství ovlivňuje školství svými požadavky, na které školský systém musí reagovat.** Je otázkou jak pružně. Školství je totiž životně závislé na podpoře vlády. Uplynulo 20 let od změny režimu, ale školství zůstává v naší zemi bohužel stále popelkou. Původní systém našeho hospodářství byl podstatně přebudován, nikoliv však systém školský.

4.2 Problémy středního školství

Je pravdou, že jako houby po dešti vyrostly soukromé školy, hlavně střední a vysoké a že se zřizují tolik potřebné vyšší školy, ale školství potřebuje soustavnou pozornost a dobré financování. Vysoké školy pedagogické a univerzity vychovávají dostatek absolventů, ale ti odcházejí za lepším výdělkem. Platy ve školách nemají šanci konkurovat firmám, které nejlepším absolventům pedagogiky nabízejí nepoměrně vyšší platy.

Jestliže učitel na základní, střední a mnohdy i vysoké škole nemůže ze svého platu slušně uživit rodinu, je logické, že hledá uplatnění jinde. To, že hlavním problémem našeho školství jsou

mizerné a vysokoškolskému vzdělání naprosto neodpovídající platy, je všeobecně známo, ale v této práci uvádím zejména tři problémy, se kterými se setká prakticky každý středoškolák.

Přílišná feminizace

V základním školství se muži - učitelé, vyskytují poměrně sporadicky, a to většinou v osobě ředitele, nebo učitele tělocviku (v socialismu k povolání učitele rovněž patřilo vysedávání na schůzích, příprava dětských a žákovských akcí k různým výročím).

Základní školství je doménou žen. Ani ve středním školství není v tomto směru situace příliš růžová. Chybí mužský prvek. Hlavně žáci v pubertě potřebují mužský faktor, aby vliv školy na jejich psychiku byl účinnější. Jedinou výjimku tvoří střední odborná učiliště. Feminizace se projevuje i mezi studenty. Z údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že v denním studiu na školách převažují mezi studenty dívky (opět s výjimkou SOU). Ve školním roce 2003/2004 na vyšších odborných školách studovalo 69% a na gymnáziích 60% dívek. (www.czso.cz)

Nedostatek praxe

Jedním z největších problémů, se kterými se setkávají absolventi středních škol při hledání nového zaměstnání, je nedostatek praxe. I v období hospodářského rozkvětu má středoškolák problém najít odpovídající zaměstnání, pokud nemá dostatečnou praxi. Je otázkou jak jí má absolvent získat pokud škola žádnou nezajistí a firma ji požaduje. Ještě horší situace je v období hospodářské recese, kdy firmy chtějí zkušené lidi a míst pro absolventy je nejméně od roku 2005. O to složitější pozici při hledání místa mají i absolventi škol. Přestože školy opustili už více než před půl rokem, zůstává jich v evidenci v úřadu práce přes 26 000. Problémy najít práci nebudou mít pouze čerství řemeslníci. V mnohem horší situaci jsou studenti nespecializovaných oborů a gymnázií, kteří se nedostali na vysokou školu. Problémy s uplatněním lidí bez praxe naznačují údaje o počtu volných míst, která podniky nahlašují jako vhodná pro tento druh pracovníků. Meziročně se jejich počet propadl na čtvrtinu a je nejnižší od června 2005. Oficiální čísla ale nemusí udávat jejich skutečný počet. Řada absolventů se kvůli tomu, že jim nevzniká nárok na podporu na úřad práce ani nehlásí. (Mladá fronta Dnes, ze dne 9. 4. 2009, s. B2)

Aby mohl nezaměstnaný opouštějící školu dostávat podporu, musí mít za předchozí tři roky odpracováno dvanáct měsíců, během nichž platil odvody na důchodové pojištění. Ty třeba při zaměstnání na dohodu o provedení práce odvádět nemusí a doba zaměstnání na tento typ smlouvy se mu do celkové doby nepočítá. Absolventi, kterým se letos podaří práci sehnat

snadno, však musí počítat s nižšími výdělky, než jaké by dostali v roce 2008, protože firmy o absolventy mají menší zájem a v některých oborech nabízejí nižší mzdy.

Maturita

Obávaná „zkouška dospělosti“, kterou prochází drtivá většina středoškoláků. Ovšem úroveň všeobecných znalostí např. absolventa odborného učiliště, nebo střední odborné školy, či gymnázia byla propastná, i když všichni v ruce drželi maturitní vysvědčení. Proto se od poloviny devadesátých let minulého století začalo vážně uvažovat o změně podoby maturitní zkoušky a zavedení tzv. státní maturity. V letech 1997-2000 byl na základě odborných diskusí sestaven první model nové maturitní zkoušky, jehož státní část byla pilotována v rámci tzv. sond maturant. K prvnímu pokusu o uzákonění změny maturitní zkoušky došlo v roce 2000 v rámci návrhu školského zákona, který však schválen nebyl.

Změna maturitní zkoušky byla uzákoněna až v roce 2004 novým školským zákonem, podle kterého měla být spuštěna ve školním roce 2007/2008. Schválený model nové maturitní zkoušky se však výrazně lišil od modelu, který byl výsledkem mnohaletých odborných a veřejných diskusí, které probíhaly v letech 1998-2001.

V červnu roku 2007 schválila Poslanecká sněmovna novelu školského zákona, kterou odložila start nové maturitní zkoušky na rok 2010. Již při projednávání této novely však bylo zřejmé, že ministerstvo školství v dohledné době zásadně změní model nové maturitní zkoušky. V červnu 2007 byla odstartována odborná diskuse, která trvala pět měsíců a v listopadu vyústila ve finální podobu upraveného modelu maturitní zkoušky. Po projednání Poslaneckou sněmovnou i Senátem byl návrh schválen prakticky jednomyslně v květnu 2008. Cílem novely bylo provedení zásadních změn modelu nové maturitní zkoušky tak, aby reforma byla změnou užitečnou a zároveň bezpečně proveditelnou. (www.novamaturita.cz)

Maturita bude mít státní a školní část. Školní část bude připravovat sama škola, státní testy budou jednotné pro všechny studenty. **V letech 2010 a 2011 bude povinná státní maturita z českého jazyka a student si dále vybere mezi matematikou a cizím jazykem. Další předměty budou nepovinné.** Od roku 2012 bude pro všechny povinný český jazyk, cizí jazyk a dále jeden z předmětů: matematika, společenské vědy a informatika. (Mladá fronta Dnes, ze dne 16. 4. 2009, s. A5)

Protože nelze očekávat, že absolvent odborného učiliště bude mít všeobecné znalosti gymnazisty a naopak gymnazista zvládne učivo absolventa odborné střední školy, byly zvoleny

dvě úrovně obtížnosti a to: základní a vyšší. Základní úroveň prověřuje to, co je v daném předmětu společné všem maturantům. Každá škola je dle zákona povinná připravit své žáky na úspěšné zkoušky v základní úrovni obtížnosti. Ve vyšší úrovni obtížnosti respektují zkoušky dovednosti a znalosti, které jsou potřebné k pokračování studia na vysoké, popř. vyšší odborné škole. Úrovně obtížnosti zkoušky z cizího jazyka jsou navíc vázány na mezinárodní klasifikaci jazykových dovedností (ERR) tak, že základní úroveň odpovídá úrovni B1 a vyšší úrovni B2.

Volba úrovně obtížnosti je na svobodném rozhodnutí žáka bez ohledu na to, na jaké škole nebo jaký obor studuje. Žák volí úroveň obtížnosti u každé povinné zkoušky zvlášť. Při volbě vyšší úrovně je zde vyšší riziko neúspěšnosti, na druhou stranu se však zvyšuje šance přijetí na vysokou školu. Volba vyšší úrovně je totiž obecně chápána jako zájem o další studium na vysoké škole. (www.novamaturita.cz)

Můj názor

Střední školství je základ, ono produkuje absolventy dělnických profesí, vysoce školené dělníky, odborníky nutné pro provozy, administrativní pracovníky a nižší řídicí kádry. V neposlední řadě by ze středních škol měli vycházet také dobře proškolení řemeslníci, kterých je akutní nedostatek. Jsme svědky bouřlivého rozvoje nových technologií. Tady si myslím, že střední školství reaguje trochu pomaleji. Nové náročné stroje řízené počítači, už nemohou obsluhovat a udržovat dělníci, sice zruční, ale bez znalostí moderních postupů výroby.

Také trochu zadržává výuka angličtiny, která hraje roli světového dorozumívacího jazyka. Chybí kvalitní učitelé. Důkladněji by měla být také probírána informační technologie, a to na všech stupních středních škol. Zde téměř určitě sehraje pozitivní roli reforma maturitních zkoušek. Studenti středních škol by neměli být pro svoje povolání připravováni úzce jednostranně, protože v dnešní době jen málo kdo zůstává celý život u jednoho povolání. Dále by měli být studenti připravováni na nutnost celoživotního vzdělávání, protože tempo rozvoje se neustále zrychluje.

Střední školy by svým studentům měly zajistit i kvalitní, nejméně půlroční praxi. Kdyby se základní školství vrátilo k povinným osmi rokům docházky, protože devátý ročník je prakticky opakováním a příprava na přijímací zkoušky, praxe by mohla trvat i celý rok. Kdyby střední školy omezily přijímací zkoušky pouze na minimum, aby se zjistily studijní předpoklady pro ten který obor, určitě by to jim i studentům prospělo. Stejně tak i hodiny

logiky, kde by se vyučovalo logickému řešení různých problémů. Pomocí praktických projektů by se zvyšovala nejen soutěživost, ale i schopnost pracovat v týmu.

Jistě by prospělo věci, kdyby i na středních školách se mohli studenti připravovat v rámci výměnných programů, které jsou běžné na vysokých školách, a to nejen v rámci naší republiky. Věřím, že k tomu jednou dojde, ale zatím to je jen hudba budoucnosti. Jedna z největších bolestí středního školství je nedostatek praxe. Z vlastní zkušenosti vím, jak je těžké najít první zaměstnání, pro absolventa střední školy, který je vyzbrojen znalostmi teoretickými, ale zoufale chybí jakákoliv praxe. Prakticky každá firma po svém zaměstnanci praxi požaduje. Domnívám se, že střední školy by měly více spolupracovat s firmami, jejichž požadavkům by mohly přizpůsobit studium a tyto firmy by mohly částečně spolufinancovat odborné školy. Toto řešení by bylo výhodné pro obě strany.

Závěr

Naše střední školství má na co navazovat. V tom slova smyslu, jak je chápeme dnes, vzniklo koncem 18. století a rozvinulo se během 19. století, jako reakce na požadavky bouřlivě se rozvíjejícího průmyslu. Ten potřeboval nejen vysokoškolsky vzdělané odborníky, ale také střední technické a odborné kádry a lidi pro náročné dělnické profese. Stejně jako dobré řemeslníky, podnikatele i vzdělané sedláky. Až do druhé světové války velmi solidní střední školství plně vyhovovalo všem potřebám rozvinuté československé ekonomiky i zemědělství. Válka a po ní následující změna režimu se samozřejmě dotkla a změnila i střední školství. Šedesátiletá izolace mu neprospěla stejně jako celé zemi.

Devadesátá léta 20. století přinesla zlom. Po roce 1989 se prudce zvýšila nabídka možností středoškolského studia. Hlavním zřizovatelem středních škol zůstává stát, ale rozšiřuje se počet soukromých škol, hlavně gymnázií a obchodních akademií. Vznikly i tolik potřebné vyšší odborné školy.

Přesto se ve středním školství projevují velké disproporce. Při studiu podkladů mě překvapilo, kolik studentů studuje na gymnáziích a obchodních akademiích a jak malý zájem je o tzv. černé řemeslo tj. dělnické profese, a to i přesto, že jsou nezastupitelné. I v dobách krize najde dělník s vysokou kvalifikací zaměstnání, zatímco absolventi gymnázií, kteří se nedostali na vysokou školu, nebo absolventi obchodních škol mají problémy s uplatněním. Každý se snad už někdy setkal s problémem jak získat kvalitního řemeslníka a přitom školy, nabízející výuční listy, nebo odborné vzdělání ukončené maturitou (pro elektrikáře, strojaře, zedníky mechaniky atd.) pro některé obory ani neotvírají ročník, protože je nedostatek studentů. Ani střední odborné průmyslové, stavební, strojírenské a elektrotechnické školy nepraskají ve švech.

Zavedení státních maturit je významným počinem, přesto kolem nich panuje značná nejistota. Nikdo nepochybuje o nutnosti jednotné verze, ale zadání úloh vyvolává nejistotu nejen mezi studenty, ale i mezi pedagogy.

Domnívám se, že odborné školy by měly navázat úzké kontakty se školami stejného zaměření i v zahraničí. Učitelé i studenti by získali rozhled a přehled v tom jaké možnosti a výsledky mají vrstevníci v jiných státech Evropské Unie. Mohly by porovnávat, učit se a spolupracovat, ovšem za předpokladu, že se zvýší úroveň výuky cizích jazyků hlavně angličtiny, která je světovým jazykem. Dále se domnívám, že toto všechno souvisí s nedostatkem kvalitních a dobře placených učitelů. Nedostatek kvalitních a motivovaných učitelů považuji za největší bolest středního školství, způsobenou nedostatkem financí a nezájmem všech vlád za posledních dvacet let konečně věnovat školství pozornost, která mu náleží. Finance vložené do kvalitního školství se sice nevrátí do roka, ale je to ta nejlepší státní investice. Že úroveň vzdělanosti obyvatelstva je přímo úměrná úrovni hospodářské vyspělosti státu věděla již Marie Terezie a že kvalitní školy stojí na kvalitních učitelích, předvedli jezuité už v XVII. století. A naše vláda to pochopí kdy?

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá tématem středních škol a dalším uplatněním jejich absolventů. V úvodní kapitole ukazuje vývoj školství od středověku a postupný vznik středních škol v tom smyslu jak je známe dnes. Nosným tématem je však současné střední školství a další možnosti uplatnění středoškoláků. Přehled středních škol je omezen na Jihomoravský kraj, protože rámec celé České republiky vysoce převyšuje možnosti této práce. Závěrem stručně poukazuje na některé problémy středních škol, hlavně v oblasti jazykové vybavenosti absolventů a chybějící praxe, která stěžuje výběr zaměstnání a celkově nedostatečné financování celého školství, dostatek prostoru zaujímá i dnes velice aktuální téma státních maturit.

Anotace

Práce charakterizuje vývoj vzdělávání od středověku až po současnou dobu se zaměřením na střední školy. Hlavní zaměření je na možnosti uplatnění absolventů středních škol. Řeší problémy dnešních středoškoláků a ukazuje některé problémy souvisejících s jejich uplatněním.

Klíčová slova:

Historie vzdělávání, střední škola, absolvent, možnosti uplatnění, hledání zaměstnání, au-pair, evropská dobrovolná služba, možnosti dalšího studia, maturita

Annotation

The work characterizes the evolution of education from the medieval times to present with the focus on secondary schools (high schools-am. English). The main aim are the possibilities of assertion of the secondary school graduates. It solves the problems of present-day students and shows some problems related with their assertion.

Keywords:

History of education, secondary school, graduate, possibility of assertion, looking for a job/job search, au-pair, european voluntary service, possibilities of further education, graduation

Použité zdroje

Knižní a tištěné zdroje:

1. AUGUSTA, P., HONZÁK, V. *Československo 1918-1938*. Praha: Albatros, 1999.
2. AUGUSTA, P., HONZÁK, F. *Československo 1938-1945*. Praha: Albatros, 1999.
3. CIPRO, M., *Průvode dějinami výchovy*. Praha: Panorama, 1984.
4. EFMERTO VÁ, M. *České země 1848-1918*. Praha: Albatros, 1999.
5. KLUČINA, P. *České země v době husitské*. Praha: Albatros, 1999.
6. KLUČINA, P. *České země za Jiřího z Poděbrad a Jagellovců*. Praha: Albatros, 1999.
7. KUBŮ, N. *České země v době renesance*. Praha: Albatros, 1999.
8. LNĚNÍČKOVÁ, J. *České země v době baroka*. Praha: Albatros, 1999.
9. LNĚNÍČKOVÁ, J. *České země v době osvícenství*. Praha: Albatros, 1999.
10. LNĚNÍČKOVÁ, J. *České země v době obrození*. Praha: Albatros, 1999.
11. MANDELÍKOVÁ, H. *České země za vlády Lucemburků*. Praha: Albatros, 1999.
12. PERNES, J. *Československo 1946-1992*. Praha: Albatros, 1999.
13. KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008.
14. KOPÁČ, J. *Dějiny školství a pedagogiky v Československu*. Brno: UJEP, 1971.
15. SOMR, M. a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: SPN, 1987.

16. Lidové noviny, ze dne 26. 1. 2009, Akademie II.
17. Lidové noviny, ze dne 28. 1. 2009, Akademie III. - IV.
18. Mladá fronta Dnes, ze dne 7. 1. 2009, Jihomoravský kraj, s. D2
19. Mladá fronta Dnes, ze dne 9. 4. 2009, Domácí ekonomika, s. B2
20. Mladá fronta Dnes, ze dne 16. 4. 2009, Z domova, s. A5

Internetové zdroje:

21. <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/SeznamKategorii.aspx>
22. <http://www.slunceweb.cz/cz/jdi.php?str=evs&typ=info>
23. <http://www.babyweb.cz/Clanky/a69-Au-pair-u-nas-doma.aspx?s=113>
24. <http://www.navigatorka.cz/Ukazky.aspx>
25. http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/skolstvi_lide
26. <http://www.novamaturita.cz/zmena-maturity-10039.html>

Přílohy

Příloha č. 1 Zkratky v názvech škol

Příloha č. 2 Internetové odkazy pro informace o vzdělávání

Příloha č. 3 Internetové odkazy pro informace o zaměstnání

Příloha č. 1 Zkratky v názvech škol

Zkratky v názvech škol	
SŠ	střední škola
VOŠ	vyšší odborná škola
SOŠ	střední odborná škola
SPŠ	střední průmyslová škola
SOU	střední odborné učiliště
ISS	integrovaná střední škola
COP	centrum odborné přípravy
OU	odborné učiliště
SPV	středisko praktické výchovy
PrŠ	praktická škola
OA	obchodní akademie
OŠ	obchodní škola
HŠ	hotelová škola
SZdŠ, SZdrŠ	střední zdravotnická škola
SPgŠ	střední pedagogická škola
SZemŠ	střední zemědělská škola
SLŠ	střední lesnická škola
SUPŠ	střední uměleckoprůmyslová škola
SUŠ	střední umělecká škola
MŠ	mateřská škola
JŠ	jazyková škola
DD	dětský domov
VÚ	výchovný ústav
SVP	středisko výchovné péče

Příloha č. 2 Internetové odkazy pro informace o vzdělávání

www.infoabsolvent.cz - informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

www.navigatorka.cz - informační systém o VŠ (základní informace zdarma, pokročilé placené)

www.kampomaturite.cz - vzdělávací portál a testy na VŠ on-line

www.cdstudent.cz - referáty, čtenářský deník, maturitní otázky

www.jazykovky.cz - nabídka jazykových kurzů

www.ucitelskenoviny.cz - Učitelské noviny

www.vzdelani.cz - možnosti pomaturitního vzdělávání

www.vysokeskoly.cz - nabídka studijních oborů na vysokých školách

www.uiv.cz - Ústav pro informace ve vzdělávání

www.atlaskolstvi.cz - nabídka SŠ, VOŠ, VŠ, jazykové kurzy

www.msmt.cz - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

www.nuov.cz - Národní ústav odborného vzdělávání

www.nvf.cz - Národní vzdělávací fond

www.scio.cz - informace o národních srovnávacích zkouškách

www.csvs.cz - Centrum pro studium vysokého školství

www.icmcr.cz - Asociace pro podporu rozvoje informačních center pro mládež v ČR

www.askcr.cz - Asociace středoškolských klubů ČR

www.ssvs.cz - Sdružení škol vyššího studia

www.stredniskoly.cz - vše o středních školách

www.eu-dat.cz - databáze akcí dalšího profesního vzdělávání

www.csicr.cz - Česká školní inspekce

www.ceskaskola.cz - portál pro základní a střední školy

www.skolaonline.cz - vzdělávací a informační portál pro základní a střední školy

www.mojeskola.cz - internetová škola hrou pro každého a nonstop

www.ippp.cz - institut pedagogicko-psychologického poradenství

www.vuppraha.cz - výzkumný ústav pedagogický

www.cermat.cz - centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

www.vejska.cz - odkaz pro informace o vysokých školách

www.istp.cz - integrovaný systém typových pozic

www.gwo.cz - průvodce světem povolání

Příloha č. 3 Internetové odkazy pro informace o zaměstnání

I n f o r m a c e o z a m ě s t n á n í	
www.jobs.cz	www.prace.cz
www.hledampraci.cz	www.cvonline.cz
www.joblist.cz	www.jobpilot.cz
www.jobmaster.cz	www.hotjobs.cz
www.qjobs.cz	www.dobraprace.cz
www.sprace.cz	www.student.cz
www.jobonline.cz	www.personal.cz
www.cvmarket.cz	www.indexplus.cz
www.kappa.cz	www.easy-prace.cz
www.profesia.cz	www.tvojekariera.cz
www.hr-servis.cz	www.delej.cz
www.ajob.cz	www.ejob.cz